

Förslag att ta bort skyldigheten att binda in domar  
och slutliga beslut

# Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
1. Författningsförslag.....	4
1.1 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol.....	4
1.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2005:1095) om ärenden i arrendenämnd och hyresnämnd.....	4
1.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2013:390) om mål i allmän förvaltningsdomstol.....	4
2. Dom- och beslutsböcker.....	5
2.1 Bakgrund och gällande rätt.....	5
2.2 Behoven tillgodoses genom e-arkivet.....	6
2.3 Dom- och beslutsböckerna medför kostnader och arbetsinsatser... ..	7
2.4 Sammanfattning av skälen för förslaget.....	7
3 Rättelse och komplettering i allmän förvaltningsdomstol.....	8
3.1 Bakgrund och gällande rätt.....	8
3.2 Rättelse av elektroniska avgöranden.....	8
3.3 Domstolsverkets förslag.....	9
4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	10
5 Konsekvenser.....	10

## Sammanfattning

I promemorian föreslås att skyldigheten för domstolarna och nämnderna att föra samman pappersutskrifter av domar och slutliga beslut till inbundna dom- och beslutsböcker tas bort.

Idag har samtliga domstolar och nämnder möjlighet till en helt digitaliserad hantering av domar och slutliga beslut. Syftet med bevarande av domar och slutliga beslut samlade i obrutna serier motsvarande dom- och beslutsböckerna tillgodoses idag genom det e-arkiv där alla domar och slutliga beslut finns samlade, oavsett underskriftsmetod.

Ett upphävande av skyldigheten att binda in domar och slutliga beslut i dom- och beslutsböcker innebär inte ett hinder för domstolarna och nämnderna att ändå fortsatt binda in domar och slutliga beslut.

I promemorian föreslås även en ändring av 15 § förordningen (2013:390) om mål i allmän förvaltningsdomstol (FAFD) där begreppet ”original” utmönstras för att anpassa regleringen till en digital hantering.

Förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

## 1. Författningsförslag

### 1.1 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol<sup>1</sup>

*dels att 32 § ska upphöra,  
dels att rubriken närmast före 32 § ska utgå.*

---

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

### 1.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2005:1095) om ärenden i arrendenämnd och hyresnämnd

Härigenom föreskrivs att 14 § förordningen (2005:1095) om ärenden i arrendenämnd och hyresnämnd ska upphöra att gälla den 1 januari 2026.

### 1.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2013:390) om mål i allmän förvaltningsdomstol

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2013:390) om mål i allmän förvaltningsdomstol

*dels att 15 § ska ha följande lydelse,  
dels att 16 § ska upphöra att gälla,  
dels att rubriken närmast före 16 § ska utgå.*

#### *Nuvarande lydelse*

#### *Föreslagen lydelse*

#### 15 §

En rättelse eller komplettering enligt 32 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) av en dom eller ett annat beslut ska antecknas av ordföranden på *originalet till* domen eller beslutet. I anteckningen ska dagen för rättelsen eller kompletteringen anges.

En rättelse eller komplettering enligt 32 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) av en dom eller ett annat beslut ska antecknas av ordföranden på domen eller beslutet. I anteckningen ska dagen för rättelsen eller kompletteringen anges.

---

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

---

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 32 § 2020:929

## 2. Dom- och beslutsböcker

**Förslag:** Skyldigheten att binda in domar och slutliga beslut i dom- och beslutsböcker tas bort.

### 2.1 Bakgrund och gällande rätt

Myndigheternas arkiv bildas av de allmänna handlingarna från verksamheten. Myndigheternas arkiv ska bevaras, hållas ordnade och vårdas för att tillgodose rätten att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättsskipningen och förvaltningen och forskningens behov. I arkivvården ingår att myndigheten bland annat ska organisera arkivet på ett sådant sätt att rätten att ta del av allmänna handlingar underlättas och arkivet skyddas mot förstörelse, skada, tillgrepp och obehörig åtkomst.<sup>2</sup>

När det gäller domar och slutliga beslut är domstolarna och nämnderna skyldiga att vid arkivering föra samman pappersutskrifter till inbundna dom- och beslutsböcker. Den skyldigheten följer av 32 § förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol, 14 § förordningen (2005:1095) om ärenden i arrendenämnd och hyresnämnd samt 16 § förordningen (2013:390) om mål i allmän förvaltningsdomstol. Skyldigheten gäller alltså för samtliga domstolsslag.

En sådan ordning är i enlighet med 7 kap. 5 § Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om handlingar på papper (RA-FS 2006:1). Av den bestämmelsen följer att bindning ska ske i den omfattning som krävs med hänsyn till handlingarnas användning och säkerhet. Av anslutande allmänna råd följer att handlingar som kräver ett särskilt skydd mot skingring genom sin betydelse för rättsskipningen eller för den enskildes rättssäkerhet bör bindas.

Syftet med att binda in domar och slutliga beslut i dom- och beslutsböcker är alltså att minska risken för skingring och slitage som kan finnas vid lösladsbevarande. Regelverket utgår således från en ordning där domar och slutliga beslut är undertecknade med penna på papper.

De äldsta domböckerna som finns bevarade är 500 år gamla tänkeböcker från dåvarande städernas rådhusrätter. Dom- och beslutsböckerna är en viktig del av det nationella kulturarvet och används flitigt i forskning, som en källa för rättshistoria och som kunskap om samhället och enskilda individer.

Inom Sveriges domstolar skapas slutliga avgöranden idag i ett digitalt verksamhetsstöd. Under perioden 2022–2025 har elektroniska underskrifter införts vilket innebär att samtliga domstolar och nämnder numera har möjlighet att skriva under domar och särskilt uppsatta beslut elektroniskt. Det finns även ett digitalt system för långtidsbevarande (e-arkiv) som är anslutet till verksamhetsstödet vilket innebär att samtliga domar och beslut arkiveras elektroniskt. Det finns således idag förutsättningar för en helt elektronisk hantering av domar och beslut.

Domar och slutliga beslut, oavsett om de är särskilt uppsatta (och därmed underskrivna) eller inte, bevaras idag i dom- och beslutsböcker, i e-arkivet och ibland även i det fysiska arkivet. Domar och slutliga beslut som är underskrivna med penna på papper bevaras i original i dom- eller

---

<sup>2</sup> 3 och 6 §§ arkivlagen (1990:782), se även 4 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

beslutsboken, en avskrift i e-arkivet och ibland finns det även en kopia i akten som bevaras i det fysiska arkivet. Om domen eller det slutliga beslutet skrivits under elektroniskt bevaras en avskrift i dom- eller beslutsboken och det elektroniska avgörandet bevaras i e-arkivet. Eftersom gällande regelverk kräver det skrivs alltså samtliga slutliga avgöranden ut, oavsett om de har skrivits under elektroniskt eller genom penna på papper. I de flesta fall innebär det en dubbelarkivering och i vissa fall arkiveras domar och slutliga beslut på tre olika platser.

Med anledning av övergången till elektroniska avgöranden har Domstolsverket tittat på frågan om det fortsatta behovet av inbindning av dom- och beslutsböcker.

Synpunkter från Riksarkivet har inhämtats vid två tillfällen. I juni 2022 framfördes att Riksarkivet inte har något att invända mot övergången till digital hantering av brottmålsdomar förutsatt att Riksarkivets föreskrifter följs. I maj 2023 framförde Riksarkivet att det finns behov av att kunna återsöka alla domar samlat, antingen elektroniskt eller på papper, men att man inte ser ett fortsatt behov av inbindning.

I maj 2023 framförde Stadsarkivet i Stockholm att Stadsarkivet förespråkar en konsekvent och enhetlig hantering, där antingen alla domar undertecknas och bevaras digitalt, eller att alla domar hanteras på papper.

I november 2023 föreslog Domstolsverket i slutrapporten ”Dombokens fortsatta hantering efter införandet av elektroniska originalavgöranden” ett oförändrat arbetssätt i förhållande till domboken i avvaktan på genomförandet av elektroniska underskrifter i alla domstolar.

Som ovan nämnts är det nu sedan början av 2025 möjligt för samtliga domstolar och nämnder att skriva under domar och särskilt uppsatta beslut elektroniskt.

Frågan om att ta bort skyldigheten att binda in domar och slutliga beslut har i juni 2025 tagits upp vid DC-rådet<sup>3</sup>. Det lämnades då inte några invändningar mot förslaget. Frågan är därmed avstämd med representanter för samtliga domstolar och nämnder som ställer sig bakom förslaget.

## 2.2 Behoven tillgodoses genom e-arkivet

I och med införandet av elektroniska underskrifter finns inte längre behovet av att bevara fysiska originalhandlingar när det gäller domar och beslut. Arkiveringsordningen med lagring av slutliga avgöranden i pappersformat överensstämmer inte längre med hur handlingar skapas, skrivs under och i övrigt lagras inom Sveriges domstolar.

Syftet med bevarande av domar och slutliga beslut samlade i dom- och beslutsböcker tillgodoses genom e-arkivet där alla domar och beslut finns samlade. I de undantagsfall när domar och slutliga beslut undertecknas med penna på papper kommer pappersoriginalet att bevaras i det fysiska arkivet.

I e-arkivet bevaras handlingarna i enlighet med Riksarkivets föreskrifter för digitalt bevarande. E-arkivet är uppbyggt i enlighet med gällande ISO-standard. Att handlingarna bevaras i e-arkivet innebär att de skyddas från skingring och slitage. Användande av e-arkivet innebär också att åtkomst till

---

<sup>3</sup> Vid DC-rådet (domstolschefsrådet) deltar representanter för samtliga domstolschefer inom Sveriges domstolar.

handlingar kan behörighetsstyras och loggas på ett sätt som inte är möjligt vid pappersarkivering.

Det finns ett stort intresse hos allmänheten för de allmänna handlingar som finns hos domstolarna och nämnderna. Även om intresset är stort är det sällan som dom- och beslutsböckerna används när allmänheten vill ta del av avgöranden. Detta eftersom avgörandena finns att ta del av digitalt. Sökningar görs därför huvudsakligen i verksamhetsstöd eller e-arkiv. Innehållsförteckningarna i dom- och beslutsböckerna är som sökingång bristfälliga. E-arkivet medför i stället bättre sökmöjligheter (avseende till exempel målkod och externa diarienummer). Det kan därför argumenteras för att allmänhetens rätt att ta del av allmänna handlingar tillgodoses med en högre nivå av kvalitet och service genom e-arkivet än genom de fysiska dom- och beslutsböckerna. Även i e-arkivet finns det möjlighet att ta fram listor motsvarande de innehållsförteckningar och register som finns för de fysiska dom- och beslutsböckerna.

## 2.3 Dom- och beslutsböckerna medför kostnader och arbetsinsatser

Kostnaderna för inbindning av dom- och beslutsböcker uppgår till någonstans mellan 1,5 och 2 miljoner kronor per år för Sveriges domstolar och kostnaderna ökar över tid. Utöver detta tillkommer kostnader för inköp av papper och toner för utskrift av domar och beslut samt transport till och från bokbinderierna.

Hanteringen med inbundna dom- och beslutsböcker tar dessutom stora resurser i anspråk i form av arbetskraft. Samtliga domar och slutliga beslut behöver skrivas ut. Eftersom domar och slutliga beslut är offentliga måste uppgifter som omfattas av sekretess skrivas ut och förvaras separat. Innan handlingarna kan skickas för inbindning behöver domstolarna och nämnderna genomföra förberedande arbete och även vid mottagande av inbundna böcker krävs viss hantering. Det är svårt att beräkna kostnaderna som detta innebär eftersom rutinerna skiljer sig åt på myndigheterna.

Ett borttagande av skyldigheten att binda in domar och slutliga beslut i dom- och beslutsböcker innebär inte ett hinder mot att fortsätta göra det.

## 2.4 Sammanfattning av skälen för förslaget

Sammanfattningsvis är Domstolsverkets uppfattning att den digitala hanteringen av avgöranden som samtliga domstolar och nämnder idag har tillgång till innebär att de syften som kravet på inbindning av dom- och beslutsböcker avser att uppfylla väl tillgodoses. Det finns därför inte längre skäl att kräva att domstolarna och nämnderna ska binda in domar och slutliga beslut i dom- och beslutsböcker. Till detta kommer att inbindning av dom- och beslutsböcker medför kostnader och kräver resurser i form av arbetskraft. Domstolsverket anser därmed att skyldigheten att binda in domar och slutliga beslut i dom- och beslutsböcker bör tas bort. Detta hindrar emellertid inte att domstolarna och nämnderna på frivillig väg fortsatt binder in domar och slutliga beslut.

## 3 Rättelse och komplettering i allmän förvaltningsdomstol

### 3.1 Bakgrund och gällande rätt

I 32 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) finns bestämmelser om under vilka förutsättningar och vad som krävs för att rättelse eller komplettering av en dom eller ett beslut kan ske. I tredje stycket anges att *beslutet* [om rättelse eller komplettering] *om möjligt ska antecknas på varje exemplar av den dom eller det beslut som rättas eller kompletteras.*

I 15 § förordningen om mål i allmän förvaltningsdomstol anges att en rättelse eller en komplettering enligt 32 § förvaltningsprocesslagen av en dom eller ett annat beslut ska antecknas av ordföranden på *originalet* till domen eller beslutet.

Formuleringen härrör från den tidigare gällande 36 § förordningen (1979:575) om protokollföring m.m. vid de allmänna förvaltningsdomstolarna. Av den bestämmelsen framgick att rättelse eller komplettering av en dom eller ett annat beslut ska antecknas av ordföranden på *originalet* till domen eller beslutet.

Bestämmelser om rättelse och komplettering tillämpliga i allmän domstol finns i 17 kap. 15 § tredje stycket respektive i 30 kap. 13 § fjärde stycket rättegångsbalken. Även i dessa bestämmelser anges att ett *beslut* om rättelse *om möjligt ska antecknas på varje exemplar av det avgörande som rättats.* Samma formulering används också i 15 § förordningen (2005:1095) om ärenden i arrendenämnd och hyresnämnd och gäller i fråga om rättelse av beslut i hyres- och arrendenämnd. Av den bestämmelsen framgår att ett beslut om rättelse enligt 36 § förvaltningslagen (2017:900) ska om möjligt antecknas på varje exemplar av det avgörande som har rättats.

Det saknas närmre vägledning i såväl lagtext som förarbeten om hur rättningen i praktiken ska gå till.

Enligt ett uttalande från Justitiekanslern (JK) ska rättelsen först och främst göras på originalet och i fråga om domar på det exemplar som finns i domboken. Vidare ska även om möjligt kopior av domen föras med anteckning om rättelsen. Kopior av en dom kan emellertid ha fått sådan spridning som kan göra det mer eller mindre ogörligt för domstolen att få tillgång till samtliga kopior som expedierats för att göra en anteckning om rättelsen. Rättelse kan ske på så sätt att texten i originaldomen föras med en anteckning om rättelse i direkt anslutning till felaktigheten eller, om rättelsen är så pass omfattande att läsbarheten försvåras, domen föras med ett rättelseblad.<sup>4</sup>

### 3.2 Rättelse av elektroniska avgöranden

När en dom eller ett beslut skrivs under i domstolarnas verksamhetsstöd Vera skapas ett *elektroniskt original* med ett informationsinnehåll med alla de delar som avgörandet innehåller. Den elektroniska underskriften är en del av det informationsinnehåll som ingår i det elektroniska originalet. När en dom eller ett beslut rättas förändras informationsinnehållet. Eftersom informationsinnehållet inte längre stämmer överens med det ursprungliga

---

<sup>4</sup> JK:s beslut den 13 november 2017, dnr 7338-16-22



elektroniska originalet, skapas ett *nytt elektroniskt original* med det nya informationsinnehållet. Av tekniska skäl kan underskrifterna i det första avgörandet inte tas med i det rättade originalet.

Eftersom ett elektroniskt original fastställs med ett visst definitivt informationsinnehåll saknas också möjlighet att ändra det. En dom eller ett beslut kan därför ha ett eller flera elektroniska original, beroende på hur många gånger avgörandet rättats eller kompletterats. Varje original kan också finnas i ett obegränsat antal exemplar utan att det räknas som en kopia.

Begreppet *elektroniska original* finns inte i lagstiftning som gäller domstolarnas hantering av domar och beslut. Begreppet förekommer dock i annan lagstiftning och dess innebörd beskrivs i E-delegationens vägledning, *Elektroniska original, kopior och avskrifter*. I vägledningen definieras ett elektroniskt original på följande sätt. Med elektroniskt original avses en handling som har försetts med en elektronisk utställarangivelse så att varje nytt exemplars äkthet kan kontrolleras med ett tekniskt förfarande. Detta beskrivs vanligtvis så att det finns ett originalinnehåll som kan kopieras så att varje exemplar får samma egenskaper. Det finns således inte ett unikt fysiskt exemplar.<sup>5</sup>

När begreppet *original* infördes i den tidigare gällande förordningen (1979:575) om protokollföring m.m. vid de allmänna förvaltningsdomstolarna, fanns inga elektroniska handlingar. Syftet kan därför inte ha varit att begreppet *original* skulle komma att träffa något annat än ett fysiskt pappersoriginal.

I fråga om det ursprungliga underskriftskravet i 17 kap. 10 § och 30 kap. 8 § rättegångsbalken, har slutsatsen dragits att något annat än papper på penna knappast varit avsett vid bestämmelsernas tillkomst.<sup>6</sup> I likhet med den slutsatsen i fråga om det ursprungliga underskriftskravet, måste samma slutsats dras när det gäller formuleringen om anteckning om rättelse på originalet. En anteckning om rättelse eller komplettering på det fysiska originaldokumentet måste därmed ha varit avsikten vid tidpunkten för bestämmelsens tillkomst.

Den tolkningen stöds också av Regeringskansliets arbetsgrupp FORMEL-gruppen (JU2002/462) som i sin rapport anger att termen original knappast på ett meningsfullt sätt kan användas om elektroniska handlingar. Den [original] bör därför användas endast i de fall man avser en pappershantering.<sup>7</sup>

### 3.3 Domstolsverkets förslag

Även om formuleringen i 15 § förordningen om mål i allmän förvaltningsdomstol inte utgör ett direkt hinder för en digital hantering av rättelser och kompletteringar, kan formuleringen förbättras för att minska otydlighet.

<sup>5</sup> Elektroniska original, kopior och avskrifter, Vägledning från E-delegationen (2012-06-07), s. 5.

<sup>6</sup> Prop. 2017/18:126 Digital hantering av domstolsavgörande, strafföreläggande och ordningsbot s. 25.

<sup>7</sup> Ds 2003:29 Formel och formkrav och elektronisk kommunikation s. 13 och 103.

Begreppet *elektroniska original* har tillkommit för att beskriva en viss typ av elektroniska handlingar. Syftet synes inte ha varit att ersätta något annat begrepp, utan att komplettera, dvs. beskriva en ny typ av handlingar. Användning av begreppet *original* riskerar därför att skapa mer otydlighet än tydlighet. En helt teknikneutral anpassning av bestämmelsen vore därför eftersträvarsvärd.

Mot denna bakgrund ska begreppet *original* tas bort från 15 § förordningen om mål i allmän förvaltningsdomstol.

## 4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

**Förslag:** Förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

**Skälen för förslaget:** Det är önskvärt att ändringarna träder i kraft så snart som möjligt och Domstolsverket föreslår därför ikraftträdande den 1 januari 2026.

Domstolsverket anser att det inte finns behov av några övergångsbestämmelser.

## 5 Konsekvenser

Ett borttagande av skyldigheten att binda in domar och slutliga beslut i dom- och beslutsböcker skulle innebära ekonomiska besparingar. Som framgår ovan handlar det inte bara om kostnaderna för själva inbindningen utan även om kostnader för inköp av papper och toner samt för transport. Vidare tillkommer de relativt stora resurser som tas i anspråk i form av arbetskraft.

Ett borttagande av kravet på inbindning skulle innebära att arbetsmoment försvinner samtidigt som det inte tillkommer några nya arbetsuppgifter eller arbetssätt för domstolarna. Detta eftersom man redan har tillgång till e-arkivet och rutiner för att ta fram avgöranden därifrån. Föreslagna förändringar innebär alltså att personalresurser kan användas på ett mer effektivt sätt.

På lång sikt innebär även de föreslagna förändringarna att arkivlokalerna som Sveriges domstolar förfogar över eller behöver planera för vid ny- eller ombyggnation kan minskas. Det innebär i sig lägre lokalkostnader eller att utrymmen kan användas mer effektivt.

En minskning av användandet av pappersutskrifter och transporter är dessutom positivt ur ett miljömässigt perspektiv.

Allmänhetens tillgång till allmänna handlingar påverkas inte negativt av ett borttag av kravet på inbindning av dom- och beslutsböcker. Tillhandahållandet av allmänna handlingar till allmänheten kommer dessutom att kunna ske på ett mer effektivt och serviceinriktat sätt.

Om domstolarna och nämnderna ändå vill binda in sina avgöranden i domböcker finns det inget hinder för det eftersom ändringarna i förordningarna endast innebär att *skyldigheten* att binda in dom- och beslutsböcker tas bort. Vid ett borttagande av kravet på inbindning blir det således en fråga för respektive domstol och nämnd att göra en bedömning av behovet av inbundna dom- och beslutsböcker.

Gällande ändringen i 15 § FAFD är syftet att förtydliga en redan gällande ordning och att göra bestämmelsen mer teknikneutral i sin utformning. Några andra konsekvenser än att regleringen blir tydligare finns inte.